

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Den likvärdiga skolan – utopi eller verklighet?

En studie om pedagogers attityder och uppfattningar inför yrkesuppdraget om en likvärdig utbildning för alla

Camilla Lundgren

Sanna Persson

Sara Wikström

Kurs: LAU390

Handledare: Eva Wennås Brante

Examinator: Florentina Lustig

Rapportnummer: HT11-2611-116

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Den likvärdiga skolan – utopi eller verklighet? *En studie om pedagogers attityder och uppfattningar inför yrkesuppdraget om en likvärdig utbildning för alla*

Författare: Camilla Lundgren, Sanna Persson, Sara Wikström

Termin och år: HT11

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Eva Wennås Brante

Examinator: Florentina Lustig

Rapportnummer: HT11-2611-116

Nyckelord: formuleringsarena, individualisering, likvärdighet, realiseringsarena, skolkulturer, undervisning, utopi

Sammanfattning

Syftet med denna studie var att undersöka vad en likvärdig utbildning innebär, hur pedagogers attityder och känslor inför uppdraget om en likvärdig skola ser ut samt hur de arbetar för att uppfylla detta mål i den nya läroplanen Lgr11. Vi menar att vår studie belyser ett aktuellt och debatterat ämne såväl i forskning som i massmedia, vilket visar på en relevans inom utbildningsvetenskapen. Undersökningen genomfördes genom litteraturstudier, samtalsintervjuer med yrkesverksamma pedagoger i träningskola och grundskola samt en fokusgruppsdiskussion med lärarstudenter vid Göteborgs Universitet.

I studien har vi kommit fram till att läraruppdraget om en likvärdig utbildning för alla är omfattande och komplext. Våra respondenter uppger att det är ett svåruppnåeligt mål. Därav kan vi dra slutsatsen att likvärdigheten inte råder i den svenska skolan idag som den borde. I våra tre respondentgrupper har vi kunnat utläsa två tydliga grupperingar, där den ena som består av lärarstudenter anser att målet om en likvärdig skola mer är en utopi än vad den andra som består av yrkesverksamma pedagoger gör. Vi hoppas att denna studie ska väcka tankar och funderingar hos eventuella läsare.

Förord

Vi tre författare är studenter vid Göteborgs Universitet och kommer i detta arbete presentera frågor och tankar som varit ständigt återkommande under vår utbildning och som vi ser som betydelsefulla att vara medvetna om vid undervisning i skolan. Dessa frågor och funderingar anser vi är något som ligger i tiden samtidigt som de debatteras i media och inom skolans verksamhet, något som gör ämnet vi valt att skriva om än mer aktuellt.

Vi vill tacka deltagarna i våra intervjuer och i vår fokusgruppsdiskussion för att de ställt upp och tagit sig tid att hjälpa oss och bidragit till vår studie. Ett speciellt tack vill vi rikta till vår handledare Eva som varit ett stort stöd med sitt engagemang och intresse under vår förvirring.

Göteborg den 1 januari 2012

Camilla Lundgren

Sanna Persson

Sara Wikström

Innehåll

1. Inledning	6
1.1 Världens bästa skola?	6
1.2 Syfte och frågeställningar	7
2. Bakgrund	8
2.1 Internationell jämförelse	8
2.2 Från jämlikhet till likvärdighet	8
2.3 Olika definitioner av begreppet likvärdighet	9
3. Teoretisk anknytning	11
3.1 Samhällets arenor	11
3.2 Skolkulturer	12
3.2.1 <i>Två motstridiga uppdrag för en skola för alla</i>	13
3.3 Individualisering	14
3.4 Resursfördelning	15
3.5 Sammanfattning	16
4. Metod	18
4.1 Tillvägagångssätt	18
4.2 Urval	19
4.3 Generaliserbarhet	20
4.4 Validitet	20
4.5 Reliabilitet	20
4.6 Etiska hänsyn	20
4.7 Metoddiskussion	21
5. Resultat och analys	22
5.1 Vad innebär en likvärdig utbildning?	22
5.2 Hur arbetar pedagogerna för och hur uppfattar de uppdraget om en likvärdig utbildning för alla?	22
5.2.1 <i>Träningskolan</i>	22
5.2.2 <i>Grundskolan</i>	23
5.2.3 <i>Lärostudenter</i>	25
5.3 Analys	26
5.3.1 <i>Två skilda uppfattningar</i>	26
5.3.2 <i>Gemensamma nämnare</i>	27
6. Diskussion	28
6.1 Diskussion utifrån litteraturgenomgång, resultat och analys	28
6.2 Vidare forskning	31
Referenser	33
Opublicerade källor	33
Publicerade källor	33
<i>Litteratur</i>	33
<i>Elektroniska källor</i>	34
<i>Dagstidningar</i>	34
Bilaga 1	35
Bilaga 2	36

Tabellförteckning

Tabell 1 <i>Översikt över deltagare. Källa: Samtalsintervjuer och fokusgruppsdiskussion (111121-111125)</i>	19
---	----

1. Inledning

1.1 Världens bästa skola?

Den svenska skolan samt elevers resultat i densamma har kommit att debatteras alltmer under senare år. Detta bland annat mot bakgrund av fallande elevresultat vid internationella jämförelser. Det är "fritt fall" när det gäller skolans kvalitet och undervisning, menar före detta skolminister Ylva Johansson (Göteborgs-Posten 111201:74-75). Debatten har varit livlig och haft deltagare från såväl professionen som det politiska systemet. När det gäller det sistnämnda är till exempel utbildningsminister Jan Björklunds engagemang i dessa frågor allmänt känt. Regering och riksdag har initierat och drivit fram nya reformer på skolans område i form av nya läroplaner med därtill hörande nya betygssystem. Allt för att få bättre resultat genom inte minst ökad tydlighet vad gäller skolans uppdrag. Hög klass, kvalitet och kunskap inom utbildningssystemet är ytterst väsentligt. Detta för att Sverige som land och dess medborgare enskilt ska klara att hävda sig i den internationella konkurrensen som idag är en följd av att vi lever i en alltmer globaliserad värld (Skolverket 2010).

I denna nya tidens värld sker också alltmer av rörlighet över nationsgränser (Skolverket 2011:7). I många länder blandas kulturer av olika slag som innebär nya och viktiga utmaningar för skolan, inte minst med tanke på den ökade segregationen i samhället som också sätter tydliga spår i skolan. Statistik visar att andelen elever som inte klarar grundskolan ökar i segregerade områden (Dagens Nyheter 11129:8-9). Oavsett migration och segregation kommer barn till skolan med olika "ryggsäckar" i form av sitt sociala arv. I allt detta blir skolans roll allt viktigare. Den ska ge relevant och tillräcklig kunskap samt gärna överbrygga klyftor av olika slag i samhället.

Ofta hör man uttrycket "kunskap är makt". För ett land och dess skola blir det därmed av största betydelse att få med så många som möjligt på kunskapsståget. Lika väsentligt blir det att ge så många som möjligt verktyg så att de kan utvecklas så långt och bra som det går i förhållande till individens förutsättningar. Skolans roll kan inte nog betonas eller lyftas fram för att de mål som presenterats ovan ska uppnås. Att skolan fungerar likvärdigt varhelst den finns i vårt avlånga land bör även det vara en självklarhet. Så är inte fallet, enligt Natanael Derwinger från Utbildningsradions storsatsning "Världens bästa skitskola" (Göteborgs-Posten 111201:74-75). Detta är i högsta grad anmärkningsvärt då den nya läroplanen för grundskolan, förskoleklass och fritidshemmen 2011 fastslår:

Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform och inom fritidshemmet ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas. Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla (Skolverket 2011:8).

Texten ovan har utgjort grund för vårt arbete. Hur har vi då tolkat denna text? Vi har sett det som så att utbildning ska vara likvärdig var man än befinner sig i landet. Den utbildning en elev får i Haparanda ska inte skilja sig från den en elev får i Ystad, oavsett bakgrund och personliga förutsättningar. Framför allt ska skolan verka för likvärdighet med tanke på elevers olika bakgrund som innebär olika behov och förutsättningar. **Vi anser att varje elev ska ges chans att lyckas med sin utbildning och de mål som står skrivna i Lgr11 (Skolverket 2011).**

Är det då självklart att verkligheten ser ut som Lgr11 och så som vi vill tolka samma text? Det är tankar vi som författare till detta arbete har återkommit till mer och mer under vår utbildning och även under praktik i verksamheten. Vi har med tiden alltmer kommit att tänka på och inse pedagogens centrala betydelse för en likvärdig utbildning. Vägen till en likvärdig skola börjar i "lärarens och skolledarens vardag" säger Lärarförbundets Eva-Lis Sirén i en debattartikel. I samma artikel sägs "läraren är helt avgörande för att eleverna ska nå målen" (Bohusläningen 111129:3). Vi hoppas därför att vi med denna uppsats kan väcka tankar i detta tema hos läsare av vårt arbete.

Vår vetenskapliga utgångspunkt i detta arbete ligger i Lindensjö och Lundgrens (2002) teori om formulerings- kontra realiseringsarena. Där tydliggörs en klyfta mellan formuleringsarenan som innefattar samhällets beslutsfattare och realiseringsarenan vilket i detta fall syftar till yrkesverksamma pedagoger som ska förverkliga dessa beslut. Vi anser att detta är ett intressant sätt att se på samhället och belysa människors olika uppdrag samt vilka komplikationer som kan uppstå dem emellan. Detta återkommer vi till senare i den teoretiska anknytningen.

Ett mer angeläget syfte för oss, som snart färdiga pedagoger, är dock att utveckla vårt eget reflekterande kring vårt tema. Detta för att vi i våra framtida yrkesliv ska vara rustade att på bästa sätt kunna bidra till en så likvärdig utbildning som möjligt för våra elever.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur verksamma och blivande lärare ger uttryck för hur de uppfattar uppdraget som står skrivet i Lgr11 om en likvärdig skola. För att få svar på detta har vi ställt oss följande frågeställningar:

- Vad innebär en likvärdig utbildning?
- Hur uppfattar pedagoger uppdraget om en likvärdig utbildning för alla?
- Hur arbetar pedagogerna för att förverkliga skrivningen om en likvärdig skola i Lgr11?

2. Bakgrund

2.1 Internationell jämförelse

Debatten kring den svenska skolan är, som ovan nämnt, påfallande stor. Inte minst debatten om huruvida skolan idag erbjuder den likvärdiga utbildning som den bör, både ur ett historiskt och internationellt perspektiv. En stor tyngdpunkt i argumentationen ligger i resultaten från Economic Co-operation and Development's (OECD) nyaste undersökning PISA (Programme for International Student Assessment). Denna undersökning syftar till att undersöka ett lands utbildningssystem och hur den bidrar till att rusta elever att möta framtiden. OECD undersöker dessa faktorer för att främja och utveckla den ekonomiska och sociala välfärden runt om i världen (www.skolverket.se 111111). Undersökningen visar på en negativ trend i Sverige gällande likvärdighet i skolan liksom elevernas genomsnittliga resultat. Historiskt sett har Sverige visat på en hög grad av likvärdighet i skolan, i jämförelse med andra medverkande länder i PISA-studien men definieras numer inte mer än som ett genomsnittsländ (Skolverket 2010). **Undersökningen visar dessutom att nedgången i Sverige inte beror på att övriga länder kommit ikapp Sverige, utan att likvärdigheten i Sverige helt enkelt har försämrats. Den negativa trenden gäller både ökade skillnader mellan hög- och lågpresterande elever samt ökade skillnader mellan hög- och lågpresterande skolor. Därtill hör även att betydelsen av elevers socioekonomiska bakgrund har förstärkts i relation till resultaten.**

Den svenska nedgången vad gäller likvärdighet är dock ingen nyhet. I en tidigare utförd undersökning av OECD fann man redan 2006 tecken på ökade skillnader i de svenska skolorna. Tidigare har det inte spelat någon större roll vilken skola eleverna gick i, men nu verkar det ha en markant betydelse. Darling-Hammond (2007) skriver i en artikel från Stanford University om hur skolsituationen i USA ser ut. Hon menar att skolan i USA, som den ser ut idag, har svårt att uppnå målet om en likvärdig utbildning för alla, vilket också är fallet i den svenska skolan sett till resultaten av PISA. PISA-studien visar inte heller på att denna utveckling är på väg att förändras, snarare tvärtom.

2.2 Från jämlikhet till likvärdighet

Det finns historiskt sett olika tolkningar om vad jämlikhet eller likvärdighet är. Den första tolkningen av jämlikhet är att ingen ska ha rätt till mer eller behöva godta mindre, menar Lindensjö (2002), docent vid statsvetenskapliga institutionen på Stockholms universitet. Målet som konstituerades vid vårt förra sekelskifte innebar en likhet i samhällsvillkor mellan klasser, grupper och individer, tidigare definierat som enkel jämlikhet. Utbildningen skulle alltså hjälpa samhället att utjämna ekonomiska, sociala och kulturella skillnader, vilket i sin tur skulle innebära en utbildning som var så likvärdig som möjligt. Enkel jämlikhet kom senare att benämnas som lika möjligheter. Lika möjligheter berörde inte bara lika för alla ur allmän synpunkt som enkel jämlikhet gjorde, utan områden som urval, omfattning och innehåll diskuterades i det nya begreppet. Ytterligare ett steg framåt togs i och med att det infördes ett kompensatoriskt tänkande, där man började fundera på skillnader mellan individer och inte bara mellan klasser och grupper. Det krävdes dock mer objektiva metoder för att en jämlikhet genom lika möjligheter skulle kunna genomföras. Det var ur detta som begreppet individualiserad undervisning kom till, vilket innebar ett krav att undervisningen skulle anpassas till alla elever (Lindensjö & Lundgren 2002:33, 60, 66, 171).

Till en början handlade individualiserad undervisning om att skapa en enhetlighet i samhället genom en jämlik utbildning men begreppet förändrades under 1970-talet. Jämlikhet genom lika möjligheter började istället uttryckas via termen likvärdighet. Anledningen till att **begreppet ändrades var att man börjar tala om en valfrihet och en egen vilja att lyckas hos eleven. Innan begreppet förändrades ansåg man att om man gav alla individer lika möjligheter borde också resultatet se likadant** ut, vilket också fallerade när forskning visade på skillnader i resultaten. Idag menar man att i en likvärdig utbildning ges alla förutsättningar och möjligheter att kunna lyckas men det är sedan upp till individen om den nyttjar eller använder sig av möjligheterna. En fråga om hur likvärdighet ersätter begreppet rättvisa diskuteras också av Lindensjö och Lundgren (2002:123) eftersom lika förutsättningar för att lyckas handlar om en rättvisa att få lyckas i livet.

2.3 Olika definitioner av begreppet likvärdighet

Ett sätt att se på likvärdighet är att ingen ska privilegieras på grund utav sin sociala bakgrund (Lindensjö 2002:60). Den kräver att de privilegierade positionerna är öppna för alla att ta del av, så att alla med samma ambition och skicklighet ska få samma chans att nå dit de strävar att nå. Jämlikhet eller lika behandling innebär dock att ge de med högst begåvning, oavsett bakgrund, lika möjligheter till högre studier. Chanserna ökar enbart för de mindre välbärgade att ta sig in på universiteten utifrån denna definition och det skapas inte en dynamik av rättvisa där en jämvikt mellan de "rikas och de fattigas" fördelning vid läroverken sker. Lindensjö (2002) riktar dock skarp kritik mot denna form av likvärdighet då den inte tar hänsyn till skillnader i bakgrund hos individer vilket påverkar de möjligheter vi har att nå vårt mål. Vi ska istället bedömas efter våra förmågor och vilja att använda dem, oberoende av den ursprungliga bakgrund vi bär med oss. Framgång bör bestämmas av omständigheter vi själva kontrollerar och råder över. Att därför "fördela enligt naturens lotteri är lika oerättigt som att fördela enligt det sociala livet" (Lindensjö & Lundgren 2002:60-63).

I USA utgår man från mottot "No Child Left Behind", myntat av dåvarande president George W. Bush (Darling-Hammond 2007:245). Detta skulle kunna jämföras med Sveriges "En skola för alla" som i sig behandlar just en likvärdighetsaspekt ur faktorer som etnicitet, sexualitet och kön. Detta motto har också fått ta emot en hel del kritik från den amerikanska befolkningen, nationell såväl som internationell media samt från politiker runt om i världen. En som riktar skarp kritik mot detta statliga mål om en utbildning där alla elever tillåts hänga med är Darling-Hammond (2007) som menar bland annat att mottot inte följs som den sig borde, precis som forskning visar även i Sverige. Att det inte uppfylls menar hon beror på alla utbildade pedagoger i skolorna men också att det har med den ekonomiska resursfördelningen att göra. I dagsläget är det en markant skillnad mellan skolorna ekonomiskt men också det faktum att det än idag talas om rasskillnader i USA. Vidare menar Darling-Hammond att det dessutom har att göra med statens resultatfokusering som lägger mer fokus på vilka skolor som resultatmässigt förbättrar sig än de som lyckas minska glappet mellan hög- och lågpresterande elever. De skolor som har lyckats med det att minska gapet benämns ändå som misslyckade i den mån att de inte har skett någon större förbättring rent resultatmässigt. Resultatstyrningen som uppkommit i detta kritiserar även av Fritzén (2003) som menar att "det är angeläget att fundera över vad som utvärderas, hur det går till och om denna process svarar mot de krav vi för övrigt ställer på den pedagogiska praktiken" (2003:84). På grund av detta fokus på resultat, sänker många skolor sin standard och ger upp målet att försöka minska glappet mellan hög- och lågpresterande elever, för att komma undan stämpeln som misslyckade. Darling-Hammond (2007) benämner detta som "Alice in wonderland accountability" som syftar till ett förvirrat ansvar hos staten som istället för att

skapar goda skolmiljöer där alla är med, skapar en ond cirkel med lägre standard och felfördelade resurser som ingen i slutändan vinner på (2007:245ff).

Ytterligare en definition på begreppet likvärdighet ses i rapporten från Skolverket (2010) om PISA-studiens resultat kring den svenska skolans nedgång ur ett likvärdighetsperspektiv. Där beskrivs begreppet likvärdig utbildning på följande sätt: ”Detta innebär att elever får goda kunskaper och att de har möjlighet att få dessa kunskaper oavsett bakgrund och i vilken skola de går” (Skolverket 2010:128). Denna definition påminner om den ovan som nämner att man bör förbise individens bakgrund och istället se till förmågor och förutsättningar. Det har dock länge varit ett problem inom utbildningsväsendet att olika utbildningar har olika samhällsligt anseende och att de värderas olika. Därför måste jämlikheten främjas genom att staten, som är en viktig fördelare av status i vårt samhälle, avstår från att se en utbildningsväg som mer värd än någon annan. **Utbildningsväsendet är en stor helhet där ingen utbildning är mer värd än någon annan och politiken kring att utbildningar ska ha ett likt värde bör betonas.** Detta för att ingen utbildning ska värderas högre än någon annan. Ihop med detta bör samhället också minska skillnaderna mellan människors livsvillkor där belöningsstrukturen ändras vad gäller lön och arbetsförhållanden för att i vårt samhälle kunna skapa ett jämlikhetsideal (Lindensjö 2002:64-65). **I Skolverkets rapport (2009) står också att läsa:**

... den nationella målsättningen att skolutbildningen ska vara likvärdig på en hög kvalitetsnivå, och samtidigt ge utrymme för individuella val (ge valfrihet). [...] Varken likvärdighet, valfrihet eller kvalitet är dock enkla och entydiga utbildningsbegrepp, och deras inbördes relation är likaså intrikat. En vanlig definition av likvärdighetsbegreppet omfattar tre aspekter: lika tillgång till utbildning, likvärdig utbildning samt utbildningens lika värde, där de två första finns angivna i skollagen (2009:125).

Det handlar med andra ord om likvärdighet i fråga om alla elevers tillträde till skolan, tillvaro i skolan, samt utträde ur skolan i form av övergång till vidare studier och arbetsliv.

Efter PISAs senaste undersökning har Skolverket (2009) kartlagt vad det är som gör att skolorna i Sverige idag genomgår en negativ trend och har publicerat några förklaringar till trenden. En av dessa är att det är relativt stora skillnader mellan och inom olika kommuners skolor när det gäller resurser. Att resursfördelningen varierar är självklart i ett decentraliserat system, men variation måste utgå från lokala villkor och utifrån elevers olika förutsättningar att nå målen. I och med att vi idag har ett decentraliserat samhälle är det svårt att uppnå en likvärdig resursfördelning då vissa kommuner har det bättre ställt ekonomiskt än andra (Zackari & Modigh 2000). Samtidigt handlar fördelningen om i vilken mån varje enskild kommun väljer att satsa på skolan. Dock är resursfrågan inte bara stor i Sverige, utan visar sig bland annat också i USA där Darling-Hammond (2007) belyser att dilemmat är tätt sammanbundet med den bristande likvärdigheten. För att kunna bedriva utbildning med hög kvalitet är resurser en klar förutsättning om man använder dem på rätt sätt.

Av vad som sagts ovan framgår klart och tydligt värdet av en individualiserad undervisning för en likvärdig utbildning. I detta ligger såväl utmaningar som möjligheter i vår tids skola. Till detta har lärarrollen att förhålla sig och även att klara balansgången mellan mål och ramar i kursplaner och en anpassad undervisning. Skolan måste tillskriva sig ett mål. Ett mål där den främsta uppgiften är att åstadkomma ett utbildningsutbud som gör utbildningen lika betydelsefull för alla. Men för att nå dit och få alla att se sin plats i utbildningens sfär, oavsett etnicitet, hudfärg eller bakgrund, måste skolan kunna möta alla elever utifrån deras villkor och inte ge alla det samma. Vilket i sin tur belyser frågan om det går att upprätthålla en läroplan som är lika för alla (Lindensjö 2002:68).

Kommentar [SP1]: Flyttat detta citat från Individualiserings kapitlet. Passar kanske bättre här då? Ett förslag från Sanna

3. Teoretisk anknytning

3.1 Samhällets arenor

I samhället existerar en mängd olika människor som alla bidrar till samhället på olika sätt. Det finns till exempel politiskt valda representanter eller en ledning i en verksamhet som styr och fattar beslut när sådant behov uppstår. Det finns också de människor som verkar i dessa beslut och som i slutändan har ansvaret för att besluten genomförs. Detta innebär att det krävs ett samarbete och en kommunikation mellan dessa människor för att ett beslut ska kunna genomföras. Uppenbart är att det idag förekommer ett avstånd mellan dessa människor. **Som vi tidigare nämnt är en utgångspunkt för vårt arbete Lindensjö & Lundgrens (2002) teori om olika arenor i samhället.** Teorin bygger på att det existerar två åtskilda arenor som båda verkar i och för samhället men på helt olika plan. Arenorna benämns formuleringsarena respektive realiseringsarena. Formuleringsarenan innefattar bland annat politiker, regeringen och skolledningen som alla, på ett eller annat sätt bestämmer vad det är som behöver förändras. Det är i denna arena som beslut som påverkar alla landets skolor görs. Realiseringsarenan karakteriseras som den process där offentliga planer och reformer förverkligas. I vår studie innefattar realiseringsarenan de pedagoger vi har intervjuat, som ska implementera fattade beslut i verksamheten (2002:171-177).

Den ovan nämnda klyftan mellan arenorna skapar dock problem hos alla inblandade. Det råder nämligen en skiljaktighet mellan fattade beslut om utbildningens mål och innehåll och metoderna för att kunna realisera dessa mål. En klyfta mellan politikerna som fattar beslut om reformer och förändringar och "Street-level-bureaucrats", eller i detta fall pedagogerna som skall uppfylla dem (Lindensjö & Lundgren 2002:171ff). Berg (2003) belyser också denna problematik i sin pedagogiska och skolsociologiska forskning. Han menar att man måste länka ihop dessa två arenor, som han benämner som struktur respektive aktör, så att de förs samman i en sammanhållen referensram. Detta för att de båda ska kunna arbeta för utbildningen och skolan på bästa sätt (2003:328).

Ett annat sätt att se på Lindensjö och Lundgrens (2002) "Street-level-bureaucrats" presenterar Wennås Brante (2005) i sin D-uppsats. Hon nämner där Lipsky och hans teori om "gräsrotsbyråkraterna" som innebär att man som tjänsteman är involverad i att upprätthålla politiska beslut om en verksamhet eller verkställa dessa. Lipsky fokuserar på utförandet av dessa beslut och försöker förklara vad det beror på att högt uppsatta politiker fattar beslut som förvrängs och inskränks på en lägre nivå. **Gemensamt för dessa så kallade gräsrotsbyråkrater är att de ofta har mycket arbete att utföra men också att de ständigt har för små resurser, vilket tvingar dem att hantera dilemman så som tiden. För pedagoger är det viktigt att de har ett handlingsutrymme som ger dem utrymme att organisera och planera sin tid samt sitt arbete så att målen uppnås.** Pedagogerna för här en kamp mot tiden men också hur den ska organiseras. Denna motsättning mellan styrning och självständighet måste hanteras, till exempel när nya beslut fattas inom den politiska arenan. I det här går det inte heller bortse från att resurstilldelning och oförutsedda arbetsbördor har betydelse för vad som sker i detta handlingsutrymme. Dessa bestämmanden som sker av gräsrotsbyråkraterna leder till att den politik som beslutats i riktlinjer och lagar inte alltid når fram till medborgarna (2005:3).

Reformer och beslut från formuleringsarenan kommer mestadels ur ett behov från samhället och inte från de som arbetar i problemen vilket ofta leder till en motsättning av reformen från pedagogernas sida. Det är därför av stort intresse att redan på formuleringsarenan se till pedagogernas faktiska upplevda problem. Detta skulle i sin tur medföra mer gynnsamma

attityder till en reform. I ett försök att verka för detta bör beslutsfattarna i realiseringsarenan uppmärksamma att skolans problem ofta är mer specifika än generella för att vinna realiseringsarenans tilltro och intresse (Lindensjö & Lundgren 2002:177ff). Formuleringarenan måste med andra ord bli mer delaktig i realiseringsarenan så det som är centralt för skolan också blir centralt för samhället.

Andersson (2010) skriver om problem som kan uppstå när de två arenornas samarbete inte fungerar som det borde. Han benämner ett sådant problem för särkoppling, vilket innebär att "det skapas en buffert mellan den formella strukturen och den operativa verksamheten" (2010:138). Med det menar han att skolan som organisation, utåt sett, anpassar sig efter de institutionella kraven medan man inom den faktiska verksamheten fortsätter mer eller mindre oförändrat. **Vanligt förekommande är fenomenet vid de tillfällen då det råder oklarhet om vilket genomslag en institutionsförändring ska leda till. En negativ aspekt i detta har Aili och Hjort (2010) forskat fram. De menar att det idag går att urskilja en frustration och stress bland pedagogerna över den ökade arbetsbelastningen som till exempel mer administrativt arbete som kommit med den nya läroplanen. Pedagogerna menar att det i och med att det kommit många nya och motsägelsefulla krav som drar dem åt olika håll och att de har svårt att se vad kraven i slutändan leder till (2010:8-9).** Om skolan och pedagogerna känner sig för stressade eller ansträngda kan de då välja ett förhållningssätt som Andersson (2010) kallar för att "undvika de nya idéerna". Man tar med andra ord avstånd ifrån nya idéer och väljer att fortsätta arbeta på det sätt man själv tycker fungerar fastän man utåt sett har tagit sig an reformen (2010:138-140). Detta sätt att se på reformer och nya utmaningar kan frambringa kunskap om varför olikheten mellan skolor i Sverige verkar öka. Om skolor och pedagoger inte strävar åt samma håll verkar en likvärdig utbildning vara svår att uppnå, eftersom utbildningen runt om i landet då inte syftar mot samma mål och uppdrag.

3.2 Skolkulturer

Det är idag allmänt känt att skolan har gått från att vara en skola för vissa, till att idag sägas vara en skola för alla. Att pedagoger bör sträva efter en likvärdig utbildning står skrivet i den nya läroplanen Lgr11 som ett yrkesuppdrag. Likvärdighetsbegreppet är dock inte bara vanligt förekommande i skolan, utan också överlag i det svenska samhället. Samhället strävar efter att alla människor ska ha lika mycket värde oavsett kön, etnicitet, sexuell läggning eller religion. Inte minst syns det i den omfattande debatten kring genus och jämlikhet mellan kvinnor och män. Precis som debatten påverkar samhället, påverkar den också hur skolans synsätt på nämnda faktorer. Berg (2003) menar att skolan som institution är skapad av staten för att bedriva verksamhet i samhället, vilket innebär att skolan styrs av faktorer bortom dess räckvidd (2003:32). På samma sätt menar Lindensjö och Lundberg (2002) att skolan är en del av samhället och framförallt i samhället. Detta är något som Dewey redan (2004) debatterat mycket kring i sin forskning. Han menade att skolan i första hand är en social institution där utbildningen är en social process. Dewey såg skolan som ett medel för samhället att forma sina samhällsmedborgare vilket medförde att målet för utbildningen förändrades i takt med att samhällets värderingar förändras. Denna syn på relationen mellan skola och samhälle ses även i den nya läroplanen, Lgr11 genom följande citat: "Skolan har i uppdrag att överföra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället" (Skolverket 2011:9). För att detta uppdrag ska kunna uppfyllas måste alltså skolans mål förändras i takt med samhällets förändringar.

Det finns enligt Berg (2003) fyra olika typer av styrformer som innefattar fyra olika sätt att belysa vad man i samhället och skolan tycker är centralt att arbeta för. Alla fyra styrformerna

kan inte existera samtidigt, däremot en kombination av dem. Den kombination skolan har, speglas i sin tur av de reformer och beslut som samhället och realiseringsarenan lyfter fram. Berg (2003) benämner de fyra kategorierna enligt följande:

- *Regelstyrning*: Verkställarna ges direkta anvisningar, instruktioner, order från högre instanser men inget utrymme för egna eller självständiga handlingar. Anvisningar om regelstyrning kan till exempel vara årskursindelning, arbetstider, timplaner, resursfördelning etc.
- *Resultatstyrning*: Exempel på resultatstyrning inom skolans område är regler om lägsta godtagbara resultat i form av betyg, nationella prov och andra utvärderingsresultat.
- *Ramstyrning*: Specificerar olika gränser och ansvarsområden som inte får överskridas. Det kan till exempel vara beslut om antal skoldagar/år, antal undervisningstimmar/dag, ämnen och timfördelning i timplaner.
- *Målstyrning*: Målen för ett önskvärt resultat och beteende anges i mer eller mindre mätbara termer. Den målstyrde väljer själv sina vägar att nå målet (Berg 2003:130).

Dessa styrformer är i sig inga fasta former, utan det är kombinationen mellan dem som är intressant att belysa. Genom att urskilja dessa styrformer kan man också urskilja vad det är som samhället, och i det skolan och läroplanen, tycker är viktigt att belysa. I ett värdegrundsprojekt av Utbildningsdepartementet har man sett att skolan idag styrs av en resultat- och målstyrd kombination som, tillsammans med de krympande resurserna, ställer andra krav på eleven än tidigare. Eleverna får idag ta ett större ansvar för sitt eget lärande och att de måste vara flexibla för att kunna klara kunskapskraven för godkänt. Skolan har, i takt med att nedskärningar har ökat, försökt rationalisera verksamheten genom att skapa till exempel nivågrupperingar, självstudier och större undervisningsgrupper (Zackari & Modigh 2000:45). En del barn klarar dessa nya krav medan andra inte gör det, vilket gör att alla elever inte får samma förutsättningar för att lyckas.

3.2.1 Två motstridiga uppdrag för en skola för alla

Förutsättningar för möten ser olika ut människor emellan eftersom det inte finns en skola utan många. För att kunna förstå livet i skolan och hur det påverkar barns och ungas lärande, socialisation och utveckling bör vi känna till under vilka villkor samt förutsättningar, som till exempel hur skolans verksamhet bedrivs. Lindensjö och Lundgren (2002) har tittat på just detta och menar att skolan idag tilldelats två helt motstridiga uppdrag. Dels ska den vara anpassad till arbetslivets och samhällets krav på kunskaper, vilket betyder att den ska vara till nytta i arbetslivet och i samhället. Dels ska den skapa en allt större jämlikhet genom att ge alla individer lika möjligheter vid anpassning till samhället. Dock innebär en anpassning till samhället att den ska återskapa de rådande värderingar och kunskaper som samhället har, vilket i sin tur betyder att de som har ett socialt och kulturellt kapital har fördelar framför de som inte har det. Zackari och Modigh (2000) menar att man därför måste utjämna socioekonomiska skillnader och överbygga kulturella fördomar genom att barn och unga, med olika bakgrunder och erfarenheter, möts, lär och utvecklas tillsammans. Detta är en av de grundläggande tankarna och visionerna bakom en skola för alla.

Skolan som gemensam mötesplats för i princip alla unga och barn har inte funnits så många år. Även om vi idag kan sägas ha en skola för alla skiljer sig förutsättningarna och villkoren åt

som social och likvärdig mötesplats. Det finns dock även skillnader mellan skolor och kommuner, vilket påverkar skolans fysiska arbetsmiljö. Det påverkar i sin tur förutsättningarna och villkoren för att barn och ungas lärande och sociala utveckling ska kunna vara likvärdig (Zackari & Modigh 2000:18-19, 21).

3.3 Individualisering

Det sägs att varje individ är unik. Då måste detta också gälla varje elev i skolan. Samtidigt säger styrdokument för grundskolan att utbildningen ska vara likvärdig för alla elever. Hur ska man då lösa detta när vi samtidigt vet att eleverna kommer till skolan med olika "ryggsäckar"? En metod för att möta problematiken som beskrivits ovan är att individualisera undervisningen. Om så sker kan elever bli bemötta utifrån sina behov och förutsättningar och bland annat genom detta svarar skolan upp mot sin likvärdighetsprincip. Individualisering är alltså ett mycket viktigt instrument av flera för likvärdighet i skolan. Noteras kan att det finns olika nyanser av begreppet individualisering i form av *individuellt arbete* och *individanpassning*. Individanpassning innebär att undervisningen utgår från varje elevs individuella intressen, erfarenheter, behov och förutsättningar. Individen ska stå i centrum och här förutsätts en nära och god relation mellan elev och pedagog. Individuellt arbete innebär istället att varje elev är ansvarig över sitt eget lärande och har stort inflytande över lärandeprocessen. Med andra ord lämnas eleven mer åt sig själv i sitt lärande (Skolverket 2009; Imsen 2006).

Om skolan tolkar begreppet i enlighet med det sistnämnda, alltså att individualisering innebär att varje elev lämnas ensam för att bli självgående och studera i sin egen takt, riskerar skolan att inte ta tillvara på möjligheten att individanpassa. Detta på grund av att individualisering innebär att flera olika metoder ska användas och anpassas efter varje elev genom *individanpassning*. Att möjliga möten och samspel i lärandet inte får begränsas av individualisering som metod. Om det sker förlorar istället skolan sin funktion som social mötesplats. **I skapandet av en utbildning måste det byggas en grund att stå på, där en moralisk grundhållning är en central faktor.** Man måste även se individen i varje människa och det blir då centralt att ta upp frågor som handlar om människors lika värde, skyldigheter och rättigheter för att kunna skapa detta i skolverksamheten (Zackari & Modigh 2000:6, 52-53).

Vinterek (2006) har skrivit om individualisering i skolsammanhang. I skriften tas det upp ytterligare ett sätt att se på begreppet individualisering. För att bilda en förståelse för individualisering menar Vinterek (2006) att man måste analysera vilka behov eleven har, samt synliggöra de olika former som en individualiserad undervisning kan gestalta. När man utformar en individualiserad undervisning bör man vara medveten om vilket syfte som ligger till grund för valet av individualisering. Detta då man antingen kan utgå från ett samhälleligt intresse eller varje elevs personliga intresse. Författaren belyser här en problematik då två typer av behov ställs mot varandra i form av "direkt behovstillfredsställelse" och "samhällelig framtidsbehov". I detta måste man som pedagog avgöra huruvida undervisningen ska vara direkt underhållande kontra vara till nytta i framtiden. Här kan poängteras att inte bara innehåll och form kan skilja sig åt i en individualiserad undervisning utan också i vilken utsträckning den används. Det kan vara allt från ingen individualisering till i det närmsta total (2006:41, 52-53).

Ett sätt i arbetet att försöka skapa en likvärdig utbildning för varje elev är just, som ovan sagts, att arbeta med individualisering som en av många metoder. Skolverket (2009) påpekar vikten av individanpassning i undervisningen som en betydelsefull faktor, där pedagogen

anpassar undervisningen efter varje elev snarare än att elever ansvarar för sitt eget lärande. Forskningen säger att elevers resultat påverkas i positiv riktning om individualisering sker i lärandesituationen. Undervisning ska med andra ord vara flexibel och anpassas efter elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och olikheter för att få ett bra resultat. Vidare visar denna studie på att dagens lärare får mer och mer ansvar vad gäller utformning av undervisning utifrån just elevers olika förutsättningar och behov (2009:29ff).

Alla elevers lika rätt till en likvärdig utbildning diskuteras även av Imsen (2006) som menar att skolan måste vara anpassningsbar så att den kan erbjuda undervisning som passar alla. Innehållet i undervisningen och arbetsformerna måste vara utformade på ett sådant sätt att alla elever ser en mening i uppgifterna och att de får växa och utvecklas på ett för dem meningsfullt sätt. Detta kallas för principen om anpassad undervisning (2006:413). Detta är ett fint uppdrag att sträva mot för lärare då man i en sådan undervisning kan se möjligheter hellre än hinder. En anpassad undervisning blir mer till en utmaning för skolan. Imsen (2006) menar att om begreppet ”anpassad undervisning” ska utformas så som teorier säger, verkar en sådan undervisning vara ett ouppnåeligt mål att åstadkomma. Det är viktigt att i skolans värld ha ett mångdimensionellt angreppssätt på denna typ av undervisning. Dock måste man begränsa individualisering till de mål och ramar som styr skolan.

Vidare är en del i ett individanpassat arbete för en likvärdig utbildning att man även har ett inkluderande perspektiv, vilket har stött på hinder vid implementering i skolan. Detta beror dels på otydliga och oklara mål om hur verksamheten ska bedrivas och dels på att resurserna inte funnits som har gjort att resultaten inte blivit vad som önskats. Det går också urskilja en konflikt mellan att målen i kursplanerna ska uppnås vid en viss tidpunkt och att undervisningen ska anpassas efter varje individ och dess förutsättningar, menar Brunström och Gustavsson (2007).

Att sträva efter en likvärdig utbildning kräver mycket av alla inblandade, och framförallt för verksamma pedagoger. När det i internationella studier syns en negativ trend bland likvärdigheten i skolan, måste det betyda att det är någonting i skolan som inte står rätt till. En pedagog möter många dilemman i sitt yrke och ett av dessa skulle kunna vara en brist i individualiseringen. Eklöf (2010) belyser vikten av att individualisera verksamheten i skolan i förhållande till varje elev men visar samtidigt på svårigheter i en tanke som denna. Det är ingen ovanlighet att det idag finns klasser med 30 elever med en pedagog, där varje enskild elevs behov, förutsättningar och erfarenheter måste finnas i åtanke. Vidare diskuteras att det snarare visar sig vara ett oöverkomligt krav att man som pedagog ska ha insyn i varje elevs liv, bakgrund, historia och tänkande. Han menar att det inte är underligt att pedagoger utarbetar rutiner, skapar kategoriseringar bland elever och ibland också går genvägar (Eklöf 2010:58-59). Detta belyser i sig några svårigheter som påverkar det faktum att realiseringsarenan, eller gräsrotsbyråkraterna, inte förmår nå upp till formuleringsarenans utsatta mål. Det finns fortfarande för många hinder på vägen för att målen ska kunna uppfyllas.

3.4 Resursfördelning

Efter PISAs senaste undersökning har Skolverket (2009) kartlagt vad det är som gör att skolorna i Sverige idag genomgår en negativ trend och har publicerat några förklaringar till trenden. En av dessa är att det är relativt stora skillnader mellan och inom olika kommuners skolor när det gäller resurser. Att resursfördelningen varierar är självklart i ett decentraliserat system, men variation måste utgå från lokala villkor och utifrån elevers olika förutsättningar

att nå målen. I och med att vi idag har ett decentraliserat samhälle är det svårt att uppnå en likvärdig resursfördelning då vissa kommuner har det bättre ställt ekonomiskt än andra (Zackari & Modigh 2000). Samtidigt handlar fördelningen om i vilken mån varje enskild kommun väljer att satsa på skolan. Dock är resursfrågan inte bara stor i Sverige, utan visar sig bland annat också i USA där Darling-Hammond (2007) belyser dilemmat tätt sammanbundet med den bristande likvärdigheten. För att kunna bedriva utbildning med hög kvalitet är resurser en klar förutsättning om man använder dem på rätt sätt.

Det går dock inte att endast se till resursfördelningen som en anledning till skolsituationen idag. Förväntningar, attityder och förhållningssätt hos elever, lärare och föräldrar både i och utanför undervisningen har stor betydelse för elevers skolgång och lärande (Skolverket 2009). Likaså har både den fysiska och den psykosociala miljön stor inverkan på elever och avgör möjligheter till lärande och utveckling. Det är med andra ord angeläget att belysa och reflektera över vid skapandet av en likvärdig utbildning. Det handlar lika mycket om fysiska och psykiska faktorer som resursbetonade, vilket i sin tur är komplicerade faktorer att diskutera kring i förhållande till likvärdighet. Vidare i detta sammanhang är lärares engagemang, självtillit, trygghet i yrkesroll, förmåga att skapa sociala band till kollegor och elever viktiga faktorer för att kunna skapa en god skolsituation. Aili och Hjort (2010) belyser en annan viktig beståndsdel i detta. Det är att den, av pedagogerna, uttryckta stress inte bara påverkar dem på ett personligt plan. Den drabbar också samhället som i sin tur drabbar undervisningen och i slutändan eleverna. Situationen bör därför, enligt författarna, ses som ett demokratiskt problem eftersom stressade pedagoger betyder sämre undervisning och därmed sämre möjligheter för eleverna att lära (2010:21).

3.5 Sammanfattning

Syftet med vår vetenskapliga studie har varit att undersöka hur verksamma och blivande lärare ger uttryck för hur de uppfattar uppdraget som står skrivet i Lgr11 om en likvärdig skola. Det har vi undersökt med hjälp av dessa forskningsfrågor:

- Vad innebär en likvärdig utbildning?
- Hur uppfattar pedagoger uppdraget om en likvärdig utbildning för alla?
- Hur arbetar pedagogerna för att förverkliga skrivningen om en likvärdig skola i Lgr11?

Det har framkommit att det finns forskning som konstaterar att uppdraget i Lgr11 utformat av formuleringsarenan inte uppfylls av realiseringsarenan men också att det inte är den mest självklara uppgiften då definitionen av uppdraget varierar bland våra yrkesverksamma pedagoger men också hos forskningen. Bland annat påvisar Eklöf (2010) att det inte finns de förutsättningar och resurser som krävs för att målet ska kunna uppfyllas av realiseringsarenan, som beror på den klyfta mellan arenorna som Lindensjö och Lundgren (2002) belyser. De menar att det krävs en bättre kommunikation mellan arenorna för att utformade mål ska kunna uppfyllas på bästa möjliga sätt, vilket båda sidor skulle vinna på.

Ett arbetssätt som förespråkas för att uppdraget ska ses som möjligt är att individualisera undervisningen. Vad detta innebär är dock svårdefinierat och visar sig betyda olika saker beroende på vem man pratar med. Frågan om man ska individanpassa eller använda sig av individuellt arbete uppmärksammas och svaret verkar bero på vems tolkningar man är ute efter (Imsen 2006). Detta speglar återigen den bristning i kommunikationen mellan formulerings- och realiseringsarenan som idag finns.

Det vore självklart önskvärt att resurserna i dagens skola var i bättre harmoni med målen som ska uppnås, så att dilemman mål - resurs inte existerade. Lindensjö och Lundgren (2002) menar att sådana dilemman kan hanteras och bemötas på ett bättre sätt om pedagogerna är medvetna om de förhållanden som råder för dem samt att kommunikationen med de högre uppsatta blir mer öppen. För om inte skolor och pedagoger har möjligheter att sträva åt samma håll, verkar en likvärdig utbildning för alla vara svår att uppnå.

4. Metod

4.1 Tillvägagångssätt

Som metod till detta arbete valde vi att använda oss av fokusgrupp och samtalsintervjuer. Deltagarna som medverkade var positivt inställda till att delta och vi var tacksamma över att de kunde ta emot oss trots den tidsbrist som de uttryckte att de hade.

Fokusgrupper innebär strukturerade och planlagda gruppintervjuer (Esaiasson m.fl. 2007:361). Typiskt för en fokusgrupp är att den är sammansatt för ett speciellt syfte, att samtalet är fokuserat kring ett givet tema och att det finns en samtalsledare som är delaktig och har en styrande roll. En fördel med fokusgrupper är att de i förhållande till enskilda samtalsintervjuer minskar samtalsledarens styrande faktor, men också att gruppen i sig skapar tillfälle för fler reflektioner och tankar tack vare gruppdynamiken. Dock berör fokusgrupper färre teman än vad man kanske hinner med i en enskild intervju men varje tema får i gengäld en vidare belysning. Samtalet i en fokusgrupp visar hur deltagarna tillsammans reflekterat kring ett visst ämne och det är det som utgör undersökningens analysdelar. Det handlar dock inte om att uttala sig om hur en viss grupp tänker generellt utan om att kartlägga förekomsten av olika förhållningssätt och tankar samt öka förståelsen för olika resonemang. Vårt att poängtera är dock att fokusgrupper inte helt kan utgöra en forskningsstudie, men kan fungera som ett tillräckligt material tillsammans med redan befintlig forskning (Esaiasson m.fl. 2007:362-364) eller som i vårt fall, ett komplement till samtalsintervjuer.

Vi använde oss dessutom utav så kallad semistrukturerad intervju där intervjupersonen har en stor frihet att utforma sitt svar och intervjuprocessen är flexibel. Flexibel på så sätt att frågor som inte finns med från början i intervjuguiden kan ställas under samtalets gång, frågorna behöver inte komma i rätt ordning och samtalet blir av en mindre styrd karaktär. Detta är positivt eftersom fokus för en undersökningen som är semistrukturerad ofta är tydlig, vilket vår fokus i denna studie är (Esaiasson m.fl. 2007:385).

En samtalsintervju ger större utrymme för samspel mellan den som intervjuar och personen som blir intervjuad. Svaren vid samtalsintervjuer och även vid fokusgruppsdiskussioner blir dessutom av en helt annan karaktär än vid till exempel ett frågeformulär eller enkät eftersom det finns goda möjligheter till uppföljning och följdfrågor. En fördel med en intervju av denna karaktär är att den ger utmärka möjligheter att registrera oväntade samtal och fånga upp djupare funderingar och tankar (Esaiasson m.fl. 2007:283). Metoden har dock sina begränsningar då den ställer stora krav på frågornas utformning, vilka dessutom ofta kräver noggrann planering innan intervjun kan genomföras. Vi anser dock att fördelarna väger upp nackdelarna och att samtalsintervju var den metod som var mest lämpad för vårt ändamål, då vi ville ha möjlighet att nå ett större djup med denna metod (Stukát 2005:38).

Vidare är det viktigt att välja en plats att utföra samtalsintervjuer och gruppdiskussioner på som känns lugn och trygg (Esaiasson m.fl. 2007:367). Detta leder till ett mer avslappnat möte och därmed också till ett mer trovärdigt resultat. Fokusgruppsdiskussionen och samtalsintervjuerna skedde därför på platser där deltagarna kände sig trygga. För lärarstudenterna inom Göteborgs Universitets väggar och på de verksamma pedagogernas egna skolor. Frågorna vi ställde till fokusgruppen och till respondenterna i samtalsintervjuerna (se bilaga 1 & 2) var tänkta att vara så öppna som möjligt då vi ville skapa ett lugn och en trygghet tillsammans med respondenterna men samtidigt få dem att tänka till och fundera

kring vad de verkligen anser om skolverkets skrivelse. Frågorna utformades även på så sätt att de skulle svara upp mot studiens syfte och dess frågeställningar.

Fokusgruppens diskussion filmades för att vi skulle kunna lyssna aktivt, kunna urskilja vem som uttrycker vad samt inte behöva anteckna deltagarnas svar. Ett filmat material är fördelaktigt att sammanställa och bearbetningen av resultatet underlättas eftersom vi kan gå tillbaka och lyssna på det inspelade materialet flera gånger. Det är dessutom lättare att hitta kategoriseringar och mer djupgående mönster (Esaïasson m.fl. 2007:356). Under samtalsintervjuerna använde vi oss av ljudinspelning, eftersom det under dessa endast var en aktiv talare åt gången. Vi transkriberade svaren från både samtalsintervjuer och fokusgruppsdiskussion ordagrant för att i vårt resultat kunna återge citat.

4.2 Urval

Deltagarna i fokusgruppen var sex lärarstudenter från Göteborgs universitet. Vi genomförde även sex samtalsintervjuer med verksamma pedagoger inom grundskolan och två inom särskolan. Vi såg det som en fördel att ha pedagoger från tre olika verksamheter representerade då det kan ge ett vidgat perspektiv på frågeställningen. Vår fokusgruppsdiskussion ägde rum på Göteborgs universitet. Samtalsintervjuerna genomfördes på skolor där två av oss författare har haft sin verksamhetsförlagda utbildning, vilket underlättade vår möjlighet till att få deltagare att ställa upp.

Vi kontaktade våra deltagare i fokusgruppen och samtalsintervjuerna via mail samt personlig förfrågan på arbetsplatsmöte på en av skolorna, vilket är ett bra sätt för att skapa kontakter och deltagare till möten av dessa slag. En fokusgrupp bör utgå ifrån fem olika typer av frågor: öppningsfrågor, introduktionsfrågor, övergångsfrågor, nyckelfrågor och avslutande frågor för att skapa en trygghet och ett förtroende i gruppen till att våga diskutera mer djupa frågor (Esaïasson m.fl. 2007:365-366). Vi valde dock att använda oss av frågor med en mer öppen karaktär där de fem ovan nämnda kategorierna går in i varandra.

I tabellen nedan redovisas våra respondenter utifrån befattning, ålder, kön, skolform och intervjuform.

Tabell 1 Översikt över deltagare. Källa: Samtalsintervjuer och fokusgruppsdiskussion (111121-111125).

Befattning	Ålder	Kön	Skolform	Intervjuform
Specialpedagog 1	54	Kvinna	Träningsskola	Intervju
Specialpedagog 2	59	Kvinna	Träningsskola	Intervju
Pedagog 1	40	Kvinna	1	Intervju
Pedagog 2	32	Kvinna	1	Intervju
Pedagog 3	40	Kvinna	3	Intervju
Pedagog 4	32	Kvinna	3	Intervju
Pedagog 5	46	Kvinna	3	Intervju
Pedagog 6	61	Kvinna	4	Intervju
Lärarstudent 1	25	Kvinna	-	Fokusgrupp
Lärarstudent 2	23	Kvinna	-	Fokusgrupp
Lärarstudent 3	29	Kvinna	-	Fokusgrupp
Lärarstudent 4	26	Man	-	Fokusgrupp
Lärarstudent 5	23	Kvinna	-	Fokusgrupp
Lärarstudent 6	24	Kvinna	-	Fokusgrupp

4.3 Generaliserbarhet

Ett underlag på sex personer i en fokusgrupp samt åtta intervjuade personer ger inte ett tillförlitligt resultat som gäller för vad lärare anser i vår fråga i största allmänhet. Vi kan därför inte dra några generella slutsatser men det resultat som ändå framkommer i vår undersökning kan bidra till eventuell vidare forskning inom området samt synliggöra mer generella mönster. När vi sedan analyserar resultaten är vi medvetna om att det är våra tolkningar av deltagarnas svar som framkommer i texten. Deltagarnas svar består i sin tur av egna uppfattningar om styrdokumentet och av de frågor som vi ställde till dem, vilket innebär att metoden är en tolkning av andras tolkningar. Värt att poängtera är att samtalsintervju och fokusgrupp som metod bygger på subjektivitet, det vill säga att svaren blir beroende av vem som är informanten men också hur vi som samtalsledare ställer frågorna (Esaïasson m.fl. 2007:365-366).

4.4 Validitet

Validitet innebär att man mäter det man verkligen vill mäta. Då vi var intresserade av att undersöka lärares uppfattningar om likvärdigheten i svensk skola, var det rimligt att vända sig just till gruppen lärare samt att ställa frågor om likvärdighet. Innehållsvaliditet berör just vilka frågor som ställs och ifall de utvalda frågornas resultat stämmer överens med ett resultat på den tänkta populationen kring det ämnet. Det vill säga att om vi exempelvis hade ställt frågor om främlingsfientlighet och fått svar som visade att alla våra intervjuade lärare hade visat sig vara främlingsfientliga, hade det inte korrelerat med större statistiska undersökningar av populationen lärare. Med våra utvalda frågor får vi i vår undersökning fram ett spektrum av svar, där det i och för sig utkristalliserar två grupper, men gränserna är inte knivskarpa. Att resultatet faller isär i två grupper anser vi beror på att de två grupperna har olika lång erfarenhet av läraryrket. På ett sätt kan man därmed eventuellt ifrågasätta validiteten i vår undersökning, å andra sidan så visar den ett fenomen som vi tycker är intressant, att uppfattningar förändras med yrkeserfarenhet. I mindre studier, som denna, ligger delar av validiteten i en noggrann metodbeskrivning, vilken vi har genomfört i vårt metodkapitel.

Kommentar [SP2]: Källa?

4.5 Reliabilitet

Reliabilitet står för tillförlitligheten inom mätningar. Ett klassiskt exempel på samspelet mellan validitet och reliabilitet är om man ska mäta intelligensen hos en individ och bestämmer sig för att det bästa sättet är att mäta omkretsen runt huvudet. Mätningen utförs ytterst noggrant i exakta millimetrar och har därmed hög reliabilitet, men inte en hög validitet, då intelligens inte har något med omkrets runt huvudet att göra. Vid kvalitativa studier menar vi att noggrannheten vid intervjuerna är av största vikt. Vi var flera som gjorde intervjuer och vi var uppmärksamma på att inte ändra frågorna mellan gångerna. Vi har också läst alla intervjuutskriften och dels funderat var och en för sig själv, dels suttit tillsammans och diskuterat vad vi ser i svaren.

Kommentar [SP3]: Källa?
Ex. Metodpraktikan? Stukát?

4.6 Etiska hänsyn

Deltagarna och skolorna i undersökningen är anonymiserade. Vi har valt att inte redogöra för varje enskild deltagares svar, då vår avsikt var att titta på respondenterna som grupp för att därigenom synliggöra likheter, skillnader och eventuella mönster. Deltagarna i fokusgruppen gav medgivande om att vi fick filma diskussionen och de intervjuade om att bli inspelade. De blev försäkrade om att materialet endast används för studiens syfte och att det hålls inom oss

författare. Alla deltagare hade samma förutsättningar inför samtalen då de ingen på förhand fick veta något om frågornas karaktär utan enbart studiens syfte. Genom att vi som samtalsledare ansträngt oss för att håll oss objektiva och kritiska till resultatet av fokusgruppsdiskussion och samtalsintervjuer menar vi att vårt ansvar som tillförlitliga forskare uppfylls och blir godtagbara ur ett etiskt perspektiv (Esaiaasson m.fl. 2007:70-71).

4.7 Metoddiskussion

Under denna rubrik bör noteras att en respondent av yttre omständigheter tvingades till en ”från och till-situation” i intervjuandet på grund av telefonsamtal och personliga samtal i annat rum. Detta kan ha inneburit en störning i respondentens reflekterande. Allmänt om vår metod kan det sägas att vi begränsat antal respondenter. En enkät i tillräckligt stort antal riktad till lärare och lärarstudenter hade självklart inneburit ett bättre underlag för mer långtgående och säkra slutsatser ur kvantitativ synpunkt. Vår studie har dock riktat sig mot det kvalitativa där vi intresserat oss för möjligheten till färre men djupare reflektioner per respondent.

Något som också kan ha påverkat vårt resultat är att vi i stort sett endast har kvinnliga respondenter med i vår studie. Svaren skulle kunna ha blivit annorlunda om fler män deltagit, men vi anser att det inte hade påverkat resultatet i någon vidare mening. Å andra sidan är frågan om en likvärdig skola inget som borde påverkas av kön. Då kunde vi lika gärna ha ansträngt oss att hitta lärare som var så pass olika som möjligt vad gäller ålder, arbetsplats, tid i yrkeslivet med mera. Vår urvalsgrupp är representativ för lärarkåren, vilken är kvinnligt dominerad, speciellt i de lägre åldrarna. Att vi använde oss av två olika intervjuformer i vårt arbete skulle ha kunnat påverka det slutgiltiga resultatet. Lärarstudenternas svar kunde möjligtvis ha varit mer öppna och pekat åt mer olika håll om vi hade träffat dem vid enskilda tillfällen. Samtidigt menar vi att eftersom vi inte fick den spridningen i pedagogernas svar är detta inget vi med säkerhet kan styrka. Vi är även medvetna om att en pilotstudie av våra intervju- och fokusgruppsfrågor innan genomförandet av desamma, hade kunnat styrka validiteten i undersökningen. På grund av tidsbrist valde vi dock att avstå från en pilotstudie och ägnade mycket tid åt att försöka formulera våra frågor så öppna och välformulerade som möjligt.

För att fånga pedagogers attityder och uppfattningar om yrkesuppdraget om en likvärdig utbildning för alla, ansåg vi att samtalsintervjuer och fokusgrupper skulle öppna för dessa på ett sätt som inte en enkät skulle visa. För att uppnå bästa möjliga resultat hade vi kunnat börja undersökningen med enkäter för att sedan gå på djupet med vidare intervjuer med pedagoger. Vi ansåg dock att detta inte skulle vara möjligt med tanke på den begränsade tidsram vi har att utgå ifrån och gjorde därför valet mot en kvalitativ undersökning.

5. Resultat och analys

Under denna rubrik besvarar vi våra tre frågeställningar i underrubriker. Först presenteras vår första frågeställning utifrån vår litteraturstudie och sedan redovisas de svar vi fick på våra frågor utifrån samtalsintervjuerna och fokusgruppsdiskussionen. Efter resultatredovisningen analyseras och kategoriseras respondenternas svar på djupet.

5.1 Vad innebär en likvärdig utbildning?

En fråga vi som författare ställt oss i denna studie och försökt besvara med hjälp av litteraturen är hur begreppet likvärdig utbildning bör definieras. Att det är centralt i samhället och skolan idag råder det ingen tvekan om, men vad innebär det egentligen? Sett ur ett historiskt perspektiv menar Lindensjö och Lundgren (2002) att skolan har gått från termen jämlikhet till att idag benämnas som likvärdighet. En av de första definitionerna av jämlikhet kallades för enkel jämlikhet och tolkades som en direkt rättvisa och faktisk likhet i samhällsvillkor mellan klasser, individer och grupper som också kom att benämnas som lika möjligheter. Utifrån denna syn på jämlikhet och lika möjligheter utvecklades och breddades begreppen till den syn som idag presenteras i den nya läroplanen. Trots att man tidigt diskuterade lika möjligheter oavsett social bakgrund, innebar inte detta att alla ingick i den definitionen. Då syftade man till de med störst begåvning och de med störst möjlighet att lyckas, inte att det skulle ske en jämlikhet mellan de olika klasserna i samhället. Anledningen till att begreppet ändrades, menar Lindensjö och Lundgren (2002), var att begrepp som valfrihet och fri vilja hos individen började diskuteras. Det blev också tydligt att det fanns en skillnad mellan individer, inte bara mellan klasser och grupper, som breddade begreppet ytterligare.

Ett annat sätt att se på begreppet redovisas i en rapport från Skolverket (2010) som belyser att varje enskild elev ska ges samma förutsättningar att lyckas, oavsett var i landet man är bosatt. Denna definition påminner om den som står skriven i den nya läroplanen. Även om den inte benämner likvärdighet som ett sätt att se till alla elevers olikheter, påpekar den det faktum att det inte ska spela någon roll var någonstans i landet eleven är bosatt. Goda kunskaper ska finnas tillgängliga oavsett vilken skola eleven går i, vilket benämns i båda ovan nämnda texter.

Trots att det till en början handlade om att skapa en enhetlighet i samhället genom en jämlik utbildning, är det på grund av denna resa som vi idag står med detta breda likvärdighetsbegrepp i skolan och i samhället. Svårigheten med detta begrepp är att det inte finns en rätt definition utan flera olika vilket i sig gör att utbildningen inte helt kan se lika ut överallt i landet. I och med den nya läroplanen finns det dock inga tvivel om att vi idag bör sträva efter en likvärdighet oavsett land, klass, individ eller social bakgrund, vilket i sig ser helt annorlunda ut än den tidigare definitionen avsåg.

5.2 Hur arbetar pedagogerna för och hur uppfattar de uppdraget om en likvärdig utbildning för alla?

Resultatet presenteras först utifrån de tre olika gruppernas intervjuer. Därefter analyseras resultatet utifrån våra frågeställningar.

5.2.1 Träningskolan

Pedagogerna i träningskolan menade att en likformighet inom varje skolform är central om man vill försöka uppnå Lgr11s uppdrag om en likvärdig utbildning för alla. De belyser vikten

Kommentar [SP4]: Vad tycker ni om detta? Då fattar man väl att det först handlar om ren presentation av resultatet och sedan en analys av svaren? Kom gärna med förslag 😊

Kommentar [SP5]: Har kortat ner detta stycke rätt mkt. Vad tycker ni? Man förstår ändå innehållet tycker jag.

av att gå utanför sitt eget arbetslag och sin egen skola för att kunna vidga sitt synsätt kring undervisning. Att utbyta idéer och tankar kollegor och skolor sinsemellan för att ha samma innehåll och grund att stå på, är av vikt enligt dem.

Förr hade vi mycket samarbete med alla träningskolor i kommunen, något som de senaste två åren har börjat komma tillbaka igen. [...] Då känns det som att man får diskutera igenom det. Allt kommer fram och man får veta hur och vad de andra gör och arbetar med (Specialpedagog 2 111121).

På grund av detta arbetar dem mycket tillsammans i temaarbeten för att skapa ett samarbete mellan kollegor och klasser. Vid tillfällen när skolorna i kommunen träffas har till exempel den nya läroplanen diskuterats och då utformar dem tillsammans exempelvis bedömningsformulär som ser lika ut för alla. Återigen är grunden samma men vägen dit kan sedan se olika ut. Detta är för dem ett sätt att tolka begreppet likvärdig utbildning för alla.

5.2.1.1 Möjligheter och utmaningar

Pedagogerna diskuterade och poängterade att mycket av arbetet i skolan beror på hur elevgruppen ser ut och hur mycket erfarenhet man har av just sådan problematik som finns i träningskolorna. I många fall kan pedagogerna inte bedriva den verksamhet som de i själva verket skulle vilja på grund av elevernas skilda förutsättningar. Ett sådant exempel är att integreringen i grundskolan inte sker så mycket som de önskar. Detta och allt annat arbete påverkas av vilka resurser skolan har, i form av tid, planering, ekonomi och personal, vilket pedagogerna ser som bristfälligt. De menar också att kompetensutveckling blir lidande när ekonomin och resurserna inte finns, vilken är nödvändig för att uppnå en likvärdig skola och goda pedagoger.

5.2.1.2 Konkret verklighet eller utopi?

Med tanke på bristande resurser och kompetensutveckling anser pedagogerna att påståendet om en likvärdig utbildning för alla idag är en utopisk tanke. Samtidigt påpekar de ändå att man måste ha tanken med sig i undervisningen.

5.2.2 Grundskolan

Pedagogerna inom grundskolan var överens om att varje elev ska få lika stor chans att lyckas utifrån sina egna förutsättningar och behov. Pedagoger har en viktig roll i och med att de måste ge elever möjlighet att lyckas så bra de kan.

Alla elever har rätt att få lära sig och kunna lika mycket när de går ur skolan. Det ska få möjligheten till detta. Jag som lärare har en jätteviktig roll att hitta vad varje elev kan och vad de ska kunna. Var jag behöver hjälpa dem för att de ska få chans att förstå varje del av det vi gör (Pedagog 3 111121).

Man bör därför som pedagog anpassa material, undervisning och tankesätt utifrån varje elev för att de ska kunna nå målen. **Pedagogerna menar därför att det är av största vikt att man oavsett skola eller kommun har samma innehåll i undervisningen, men att man har olika vägar att nå målen.**

5.2.2.1 Möjligheter och utmaningar

Grundskolans pedagoger poängterar ett flertal hinder vid uppfyllelse av Lgr11s skrivelse. Flera aspekter av begreppet tid diskuterades. **Till exempel är schemat styrande genom att elever tvingas anpassa sitt arbete och inlärningsprocessen kan avbrytas.** Skolplikten spelar också in på så sätt att om en elev behöver gå fler år i skolan än vad som är tillåtet får eleven

inte det och uppnår därför heller inte målen. Pedagogerna upplever vidare att de inte har tillräckligt med tid till varken elever, kollegor eller förberedelser. Mycket tid går åt till annat än undervisning, som till exempel administrativt arbete eller konflikter.

Tid som resurs är ett återkommande problem på samtliga skolor. Andra aspekter är pengar, skolmiljö och lärartäthet som gör att man inte kan uppnå målen i den mån man vill. På grund av detta anser många av pedagogerna att uppdraget blir en utopi. Grundförutsättningarna för elever att tillgodogöra sig undervisning har också blivit sämre då hemförhållanden många gånger har försämrats.

På grund av att skolan idag är kommunaliserad kan utbildning aldrig bli likvärdig. Två av pedagogerna tror att förutsättningarna för en likvärdig utbildning skulle varit annorlunda och förmodligen om skolan varit statlig. Samhället påverkar även genom påtryckningar i form av olika fokus. Ena stunden är det kunskaper i svenska som behöver åtgärdas, i nästa matematik. Detta menar pedagogerna är stressande och gör det svårt att arbeta efter vad man tror på.

Tror väl att den skulle kunna bli mer likvärdig om skolan hade varit statlig, att det hade varit samma resursfördelning oavsett var man bor, oavsett om det är en fattig eller rik kommun så att skolan ändå skulle få samma förutsättningar då. Då tror jag att förutsättningarna att det skulle bli mer likvärdigt skulle höjas (Pedagog 6 111125).

En av pedagogerna i undersökningen menar att när man delar in elever i skolan efter ålder kan det för vissa elever bli ett hinder. Klasserna bör istället delas in efter kunskapsnivå eller så kallade nivågrupperingar oberoende ålder.

Så det finns ju en tidsbegränsning i att, det kan ju vara så att vissa elever behöver ha fler år på sig för att nå målen. Det finns en begränsning i tiden kan jag känna. Och så är det väldigt styrt i att du ska gå åldersmässigt från den åldern där du är. Det är ju väldigt styrt att alla 9: åringar ska gå i samma klass och sådär (Pedagog 6 111125).

Kommentar [SP6]: Tillagt citat som önskat

Att uppdraget finns med i Lgr11 ser samtliga pedagoger som positivt. Skrivningen är något att sträva mot och pedagogerna anser att de försöker så gott de kan. Det är även något som man vid samtal med föräldrar kan peka på och ha som stöd för argumentation för den undervisning man bedriver. Positivt med uppdraget är även att ingen elev kan bli exkluderad, utan man har en skyldighet som pedagog att följa upp varje elev. I och med uppdraget ökar även acceptansen elever och pedagoger emellan.

Jag kan också känna att många elever idag som har svårigheter inte tycker det är lika, vad ska man säga, lika skämmigt som det var för några år sedan för då var det, då tyckte man att det var pinsamt att man inte kunde och sådär. Nu är det mer självklart att jag har svårt för det här och någon annan har svårt för det här, eller så (Pedagog 6 111125).

Pedagogerna menar att eleverna lär i samarbete med varandra, av varandras olikheter och att de utvecklar sin sociala kompetens.

Den nya tekniken för också med sig positiva aspekter genom att man som pedagog lättare kan individualisera sin undervisning, med hjälp av till exempel olika datorprogram eller smartboard.

5.2.2.2 Konkret verklighet eller utopi?

Ungefär hälften av pedagogerna anser att det idag mest är en fin tanke eller en dröm, snarare än att det är en konkret verklighet. Resterande hälft ser det mer som att uppdraget är en självklarhet och att det är så de alltid har arbetat. Det är något som man måste hålla aktuellt hela tiden och att man som pedagog måste ha flera sätt att tänka kring en elev. Fokus har förflyttats från att elever är sina svårigheter till att vara i sina svårigheter.

Så jag tycker det att man har lyft perspektivet... Jag vet att vi pratade om det en annan gång i vår utbildning om elever med svårigheter eller elever i svårigheter. Att fokuset har gått mer mot att det är det att man inte är sina svårigheter. Det har gjort att ett mer accepterande klimat skapats och att som elev tillhöra en grupp med svårigheter är inte längre tabu (Pedagog 4 111124).

Att den svenska skolan generellt måste bli bättre på att se alla barn är något som i princip alla pedagoger har nämnt. För att uppnå detta krävs att man är trygg i sin yrkesroll, kritiskt kan granska sitt arbete och att man är villig att lyssna på både elever som kollegor. Viktigast i allt detta är enligt en av pedagogerna att man i sin undervisning har sitt hjärta med.

5.2.3 Lärarstudenter

En genomgående röd tråd i lärarstudenternas fokusgruppsdiskussion var att alla elever är olika vilket gör att man inte kan utforma undervisningen lika för alla.

5.2.3.1 Möjligheter och utmaningar

De anser att om de ska kunna uppfylla uppdraget om en likvärdig utbildning ligger det högsta ansvaret hos rektorer, men även hos pedagoger. Det är rektorns ansvar att förutsättningar i form av till exempel resurser ges och fördelas lika. Resurser som pengar, tid och personal var nämnda. Rektorer ansvarar även för att kompetensutveckla sin personal, så att de ska få kunskap om hur man individanpassar då detta många gånger inte är en självklarhet.

Plus att tänker jag ge kompetensen att kunna individualisera utbildningen också. För det är ju också en sak att har man ingen kunskap vad ska man göra? [...] Då är det ju rektorns ansvar egentligen att kompetensutveckla för att det känns som att det ändå vilar på rektorn att alla har rätt kompetenser (Lärarstudent 6 111123).

Vidare diskuterar studenterna att alla verksamma pedagoger inte heller verkar vara intresserade av att utveckla sin undervisning, utan håller sig trogna till gamla vanor och traditioner. Flera av studenterna anser att det kan vara en fördel att förändringar sker, som till exempel byte av personal och rektor.

Att vara pedagog och känna en känsla av otillräcklighet är något som lärarstudenterna ser som ett stressmoment. De menar vidare att har man inget arbetslag har man heller inget stöd i sin undervisning. Att arbeta tillsammans är av största vikt då det är lättare att lyckas när man får utbyta erfarenheter med varandra. Man bör vara öppen för olika metoder och vara lösningsorienterad i sitt arbete, våga prova och misslyckas för att komma fram till något bättre. Lärarstudenterna anser också att det är positivt om man har gemensamma mål på en skola så att man står på samma grund och hela tiden arbetar mot samma mål och har samma syn på undervisningen. Skrivelsen i Lgr11 tillsammans med de gemensamma målen blir en bra grund att stå på för både elever och pedagoger när de i mötet med föräldrar talar om vad de arbetar för.

Vilka förutsättningar man har för en god lärandesituation allmänt sett under en skoldag spelar också stor roll i form av dagsform hos elever, vad de har ätit, hur de har sovit eller vad som

hände på rasten. Även hur pedagogen mår påverkar undervisningen. Därför krävs ett stort engagemang och intresse hos både elever och personal för att skapa förutsättningar för lärande, menar lärarstudenterna.

5.2.3.2 Konkret verklighet eller utopi?

Uppdraget om en likvärdig skola är enligt flera av lärarstudenterna ett typiskt ideal. Någon ställer sig frågande till om det ens är möjligt att uppnå. Alla är överens om att det är positivt att det finns med i den nya läroplanen, som stöd i sitt arbete, men även om man skulle vilja se till allas behov kan man inte det. Det är ett realistiskt mål men de konstaterar ändå att man måste försöka och att sträva mot det. De tycker att man ska se det som en utmaning att uppfylla målet som skrivs i Lgr11, målet om en likvärdig utbildning. Att se positivt på misslyckanden är också ett steg i arbetet mot en likvärdig skola.

Att det också är något positivt som man tar med sig när man hela tiden ser det negativa att det här är en utmaning och att man verkligen ska försöka ändå. Sen är det inte alltid man lyckas men det gör man väl aldrig men det är ändå bra att ha. Att det står som du sa, tydligt och att det här är det som man kan peka på (Lärarstudent 5 111123).

5.3 Analys

Analysen av det här resonemanget från både pedagoger och studenter visar på läroplanens tolkningsbara mål och begrepp. Vi kan i deras resonemang och tankegångar utläsa två former av kategoriseringar vilka löper som en röd tråd genom samtalen.

5.3.1 Två skilda uppfattningar

Ena gruppen, som till största del representeras av lärarstudenter anser att uppdraget som står utskrivet i Lgr11 är en utopi och har stannat kvar i formuleringsarenan. **De känner sig uppgivna över att medlen till att uppfylla kraven inte finns och en frustration av otillräcklighet gentemot eleverna. Lärarstudenterna uttrycker en omedvetenhet hos dagens föräldrar där pedagogen blir den som upplyser föräldern om dess rättigheter men också skyldigheter gentemot skolan.** Det engagemang och den tid som detta tar i anspråk uttrycker pedagogerna som svårt att uppfylla i dagens samhälle med allt större klasser, integrering och fler arbetsuppgifter.

Det uttrycks en vilja av att se skolan i ett större sammanhang där skolan öppnar sina dörrar för lokalsamhället men också världen för att på så sätt skapa en äkta förankring i det samhälle där den verkar. De tror att en mer öppen skola skulle skapa en mer naturlig ingång till samtal och kontakt med till exempel föräldrar, som de ser som en nödvändig samarbetspartner för skolan.

Den andra gruppen representeras till övervägande del av yrkesverksamma pedagoger i grundskolan och i träningskolan. De anser att uppdraget om en likvärdig skola till viss del uppfylls i realiseringsarenan. Enligt dem finns alltid detta mål med och är definitivt värt att sträva mot så gott man kan. **De uttrycker, till skillnad från lärarstudenterna, en mer positiv anda där målet att rätta undervisningen efter varje elevs förutsättningar, behov och bakgrund mer är en grund man länge haft med sig.** Att jobba med och för detta är en självklarhet och något som man måste hålla aktuellt hela tiden genom att som pedagog ha flera sätt att tänka kring en elev och fokus har gått från att vara sina svårigheter till att vara i sina svårigheter. **Fyra av respondenterna uttrycker en positiv förändring vad gäller likvärdighet i skolan och poängterar att skolan idag är mer likvärdig än vad den var tidigare på så sätt att det är mer synligt och genomarbetat nu än förr. Nu kan man inte ignorera de som inte hänger med utan**

Kommentar [SP7]: Jag såg fyra, har ni något annat antal?

man har en skyldighet att ta sig an de barn som är i svårigheter. Att det i och med denna förändring har gått till en kultur där det inte är skamfyllt att ha svårigheter eller få hjälp med dem utan att vi alla är olika.

Det är av stor vikt att man som pedagog finner en balans mellan yrkesroll och privatperson för att kunna uppfylla det mål som förväntas av oss, menar respondenterna. Med det vill de också säga att genom att ha detta i åtanke kan pedagogen lägga fokus på elevens kunskapsinhämtning, vilket leder till att det i många fall blir enklare att få alla att uppnå målen. I detta måste de didaktiska frågorna *vad*, *hur* och *varför* besvaras och på så sätt synliggör man som pedagoger kunskapen för eleven och gör den relevant för henne/honom i det sammanhang han/hon befinner sig i. Detta genom att vilja gynna elevernas lärande på ett djupgående plan och tända deras engagemang för sitt lärande. I intervjuerna framgår även att majoriteten anser att lärande måste utgå från den kunskap som eleven redan har. De anser att för att man som pedagog ska kunna motivera lärande och de kunskapsmål som eleverna ska nå och för att det ska kännas äkta och upplevas som viktigt måste man förklara lärandet kopplat till det verkliga livet.

5.3.2 Gemensamma nämnare

Det finns alltså två olika grupper av respondenter utifrån vad de uttrycker angående uppdraget och beroende på om de är redan yrkesverksamma eller inte. Båda huvudgrupperna inom formaliseringsarenan respektive realiseringsarenan ställer sig positiva till att de vill uppnå målet om en likvärdig utbildning i Lgr11. De ser uppdraget som en styrka och uttrycker en positiv inställning till att målet står skrivet i styrdokumentet. Dock beror gapet mellan formuleringsarenan och realiseringsarenan på bristfälliga resurser i form av ekonomi, tid och den fysiska skolmiljön och inte i detta fall på pedagogernas attityder.

Inom de olika grupperna uttrycks erfarenhet som en viktig faktor för att uppfylla målet om en likvärdig utbildning. *Erfarenhet i form av tips och idéer som man genom de yrkesverksamma åren som pedagog får med sig och kan plocka fram vid behov. Denna fördel skulle kunna vändas till en nackdel för lärarstudenterna som ännu inte har med sig dessa erfarenheter in i undervisningen.* Erfarenhet är på så sätt en avgörande faktor för vilken inställning respondenterna har gentemot uppdraget om en likvärdig utbildning.

Sammanfattningsvis kan man av respondenternas reflektioner utläsa att skolan måste hänga med i samhällsförändringarna. De som verkar i formuleringsarenan måste fatta beslut som de verksamma i realiseringsarenan i slutändan ska förverkliga. Med detta vill respondenterna också poängtera de enorma krav, bristande förutsättningar och det stora ansvar det innebär att vara lärare av idag. Alla våra respondenter ställer upp på tanken om en likvärdig utbildning i enlighet med läroplanens skrivning. Respondenterna menar att det av många olika anledningar är svårt att alltid svara upp mot en likvärdig utbildning men att de ändå anser sig arbeta för att så ska bli fallet. I detta måste då olika metoder prövas och läraren måste ständigt vara beredd att reflektera över sina insatser.

6. Diskussion

6.1 Diskussion utifrån litteraturgenomgång, resultat och analys

Likvärdigheten inom det svenska utbildningsväsendet kan självfallet diskuteras utifrån en mängd olika aspekter. Man kan diskutera hur utbildning fungerar i ett likvärdighetsperspektiv, utifrån till exempel fallande resultat, regionala skillnader eller ur ett segregationsperspektiv. **Teorier och styrdokument problematiserar respektive formaliserar likvärdighetsprincipen inom utbildningssystemet.** Professionens företrädare, i detta arbete representerade av nu yrkesverksamma som blivande pedagoger, ställer alla upp på principen om att likvärdighet ska råda inom den svenska skolan och dess utbildning. Detta säger pedagogerna, väl medvetna om att principen inte alltid infrias ute i verkligheten.

Varför menar vi att det är så betydelsefullt att klara en likvärdig skola och utbildning? Självklart för att styrdokumentet säger detta, men för att en sådan skola också bör vara en slags fundamental mänsklig rättighet i ett välfärdsland som Sverige. Ur ett samhällsperspektiv är en likvärdig utbildning väsentlig för Sverige för att vi ska klara oss i en alltmer konkurrensutsatt värld. I detta sammanhang kan det noteras att samhällsperspektivet inte alltid behöver överensstämma med individens. De formella strukturerna kan se bra ut, men behöver inte vara bäst för individen.

Vårt arbete bygger på litteratur i ämnet och forskningsresultat, nedslag i lärares konkreta situation, fokusgruppsreflektioner och egna erfarenheter av svensk skola. Syftet med vårt arbete har varit att se om teori och styrdokument harmonierar med verkligheten. Gäller det som sägs om likvärdighet i formuleringsarenan, ute i realiseringsarenan? Vilka kopplingar mellan målet om likvärdig utbildning och skolvardagens verklighet har vi funnit i arbetet med denna uppsats? Vilka diskussionsområden har uppmärksammats eller aktualiserats för oss i detta examensarbete?

I vår undersökning påpekade respondenterna att en faktor som påverkar undervisningen och likvärdigheten är att skolan varit en värld i förändring där inte alltid förankringsprocessen fått sin tid. Till exempel flyttas inte sällan fokus på vad som är viktigt här och nu. Vid viss tid är det svenska som är i blickfånget och vid annan tid matematik. Flera pedagoger upplever vidare att alltför mycket tid går åt till administrativt arbete och dokumentation i olika avseenden. Många av de pedagoger vi mötte pekade också på elevers olika bakgrund som ett stort problem i att nå likvärdighet i utbildningen. I anknytning till detta menade också flera pedagoger på fältet att elevers attityder och förhållningssätt klart förändras över tid.

En annan faktor som påverkar undervisningen är kommunaliseringen av den svenska skolan. En del av pedagogerna menar att denna haft sådan negativ effekt på skolans värld att ett återförstatligande vore på sin plats. Detta menar vi skulle innebära att alla skolor i Sverige skulle ges samma ekonomiska förutsättningar, vilket skulle ge varje barn samma möjlighet att utvecklas. Kommunalisering har på grund av kommuners olika ekonomier haft klara negativa konsekvenser på många olika områden. Det kan gälla exempel som personaltäthet, läromedel, tid/planering och fysisk miljö. Detta menar också Zackari och Modigh (2000) som belyser den rent ekonomiska faktorn. Enligt författarna att det är svårt att uppnå en likvärdig utbildning och resursfördelning i och med att kommunerna har det olika ställt rent ekonomiskt, vilket också vi uppmärksammade i våra respondenters svar. När det gäller kommuners mer eller mindre goda ekonomier har detta inneburit nedskärningar i många fall. Detta har i vissa fall lett till nivågrupperingar, självstudier och större undervisningsgrupper vilket har drabbat vissa barn mer än andra och skapar därmed ojämlikhet. Denna kommentar

menar vi är intressant att belysa. Inte bara för de som verkar inom formuleringsarenan utan även för skolan och alla verksamma pedagoger i Sverige då detta påverkar vår syn på hur samhället och skolan ska styras. Det kan också vara ett sätt för realiseringsarenan att försöka få sin röst hörd hos formuleringsarenan så att någonting händer.

Det kan konstateras att likvärdighetsbegreppet inte uppfyllts genom åren utifrån respondenters tankar, litteratur samt aktuell debatt i massmedia, vilket vi menar är av intresse att belysa. En tanke är att det kan behövas mer tid för att det som står i Lgr11 skall kunna tillämpas fullt ut av pedagogerna. Tid i form av till exempel kompetensutveckling eller diskussioner mellan dem så att de åtminstone strävar mot samma definition och mål på samma arbetsplats. De allra flesta av pedagogerna menar att man diskuterar detta på sin arbetsplats men självklart tar det tid att sedan tillämpa det man tror på och vill arbeta för. Här är på sin plats att skjuta in att det givetvis kan diskuteras vad likvärdighet är ur ett teoretiskt perspektiv. Olika distinktioner kan göras, men vi har valt att utgå ifrån definitionen i enlighet med Lindensjö och Lundgrens (2002) resonemang samt skrivningen i Lgr11, vilken vi tydliggjort i inledningen. Denna definition pekar mot ett individperspektiv där alla ska erbjudas samma chans att lyckas, oavsett fysiska som psykiska förutsättningar. Som pedagog måste man därför se till alla individers behov och utifrån dessa och givna resurser skapa så goda förutsättningar som möjligt för att varje individ ska tillägna nödvändiga kunskaper.

I skapandet av en verksamhet som ser till varje individs behov och förutsättning bör pedagogen ha en positiv inställning inför sitt uppdrag. Vi har i den teoretiska genomgången sett att ett centralt sätt att lyckas för detta är att arbeta med individualisering. Innehållet i undervisningen måste utformas utifrån elevernas behov och på ett sådant sätt att de får växa och utvecklas på ett meningsfullt sätt (Imsen 2006). Det tror vi är en viktig faktor för att kunna leva upp till kravet som Lgr11 ställer på både skolans verksamhet och pedagoger. En annan avgörande aspekt på att lyckas med uppdraget är att det finns en god kommunikation mellan formuleringsarenan och realiseringsarenan (Lindensjö & Lundgren 2002). Så är inte fallet i dagens skola som snarare styrs av siffror och resultat än av verklighetens egentliga behov. En verklighet som har specifika behov för ögat före formuleringsarenans mer generella behov. Med andra ord två arenor som måste bli bättre på samarbete för att uppnå ett önskat resultat om en likvärdig skola.

Även om en individualiserad undervisning är något som pedagoger idag bör arbeta för, finns det samtidigt många svårigheter och dilemman i detta. En av dessa är att pedagoger många gånger står ensamma med en klass med 30 elever, vilket gör det i mångt och mycket omöjligt att tillgodose alla elever samtidigt under en lektion (Eklöf 2010). I detta uppkommer en stress hos pedagogerna som drabbar eleverna och i slutändan undervisningen (Aili & Hjort 2010). Pedagoger måste våga pröva nya vägar och strategier, för att de på ett så bra sätt som möjligt ska kunna möta de enskilda eleverna som har så olika "ryggsäckar". För vissa elever kan det vara svårare att klara det större ansvar för lärandet som många gånger blivit fallet på grund av nedskärningar i en skolkultur som är alltmer mål- och resultatstyrd (Zackari & Modigh 2000).

Den definition av likvärdighet som vi som pedagoger måste rätta oss efter står skriven i skollagen och styrdokument (Skolverket 2011:8). Utifrån våra och respondenternas resonemang kring likvärdighet kan man utläsa en sammanhängande länk som innebär att den sociala bakgrunden inte ska ha någon betydelse i elevers chans till kunskapande. Likvärdighetsbegreppet menar vi i hög grad innebär individualisering, som även det är svårtolkat. Individualisering innebär enligt Skolverket (2009) att man antingen individanpassar undervisningen eller har individuellt arbete. Pedagogerna i vår studie säger att

Kommentar [SP8]: Tillagt ur den diskussionspunkt som Florentina ville ha med... Det räcker väl?

de arbetar efter en individanpassad undervisning på så sätt att de använder sig av samma grund för alla elever men att man lägger till eller tar bort för att få största möjliga anpassning. En betydelsefull del blir att eleven inte lär ensam utan tillsammans med andra för att ha samma utgångspunkt. Ett arbetssätt som detta anser vi är en bra utgångspunkt för att uppnå målet som står i Lgr11. För att få till en så meningsfull och rik kunskap som möjligt tror vi att detta är ett bra sätt att förhålla sig till.

Vårt resultat visar att det inom de grupper som vi har intervjuat finns två sätt att se på Lgr11s skrivelse om en likvärdig utbildning för alla. Respondenterna uttrycker en utopisk känsla där begrepp som otillräcklighet och maktlöshet blir inslag att handskas med men också en självklarhet kring skrivelsen och dess betydelse. Vi kunde i vår studie urskilja två distinkta grupperingar mellan respondenterna som inte endast berörde deras uttryckta känslor och funderingar kring uppdraget om en likvärdig utbildning för alla, utan också på deras erfarenheter inom yrket. Resultatet som visade att lärarstudenterna hade en mer negativ inställning till uppdraget var en aning oväntat, eftersom man som nyexaminerad kommer ut med många idéer och tankar från forskning och litteratur. Pedagogerna förväntade vi oss skulle vara mer negativa då de är ute i en verklighet som ofta beskrivs som resursfattig och tuff. Vi menar att denna gruppering skulle kunna bero på vilka erfarenheter av undervisning man har med sig. En verksam pedagog anser vi har en större säkerhet i sin yrkesroll och besitter rutiner och kunskaper som inte en lärarstudent har med sig från utbildningen. Visst har de fått ta del av verkligheten under VFU och eventuella vikariat men de saknar rutiner som man endast får genom att arbeta i skolan.

Hos lärarstudenterna kan det förekomma känslor som osäkerhet och otillräcklighet när de ställs inför uppdraget om en likvärdig utbildning, då det är ett stort och komplext uppdrag. Vi menar att pedagoger genom sina yrkeserfarenheter och rutiner är mer medvetna av vad som förväntas och säkra i hur de arbetar för uppdraget. Vi vill dock poängtera att samtliga respondenter i undersökningen menade på att det är positivt att uppdraget har förtydligats i den nya läroplanen eftersom de menar att det är det synsätt man som pedagog bör ha på verksamheten och elever över lag. Trots detta såg vi ändå olika inställningar till huruvida själva uppdraget egentligen går att uppfylla, vilket vi menar är intressant att belysa.

En tanke som uppkom i de yrkesverksamma pedagogernas inställning gentemot uppdraget i Lgr11, var hur den positiva andan är möjlig när litteratur och tidigare forskning visar på en negativ trend gällande likvärdigheten i Sveriges skolor (Skolverket 2009). Vi ställer oss frågan varifrån den positiva inställningen från pedagogerna kommer ifrån. Enligt PISA visar resultatet att likvärdigheten inom de svenska skolorna minskar drastiskt och att vi sjunker likt ett skepp på grund i förhållande till andra länder inom samma studie. Trots detta säger pedagogerna att likvärdighet är något de ständigt har med sig och arbetar med i sin undervisning. Vi tycker ändå att vårt arbete pekar i riktning mot att likvärdighet inte råder på skolor relaterad till vår definition av begreppet.

Eftersom detta inte går ihop ställer vi oss kritiska till vårt eget resultat men samtidigt till tidigare forskning inom området. Det skulle kunna vara så att pedagogerna har olika syn på vad de egentligen arbetar med och vad de anser sig arbeta för. Vi menar att det är en sak att säga att man arbetar för något men en helt annan att förverkliga det. Ett uppdrag av denna omfattning är dessutom svår att definiera, vilket också kan göra den svår att arbeta för och synliggöra vid varje undervisningstillfälle. Däremot tror vi att pedagogerna besitter den medvetenhet de säger sig ha kring denna likvärdighetsaspekt och att det går att rikta kritik till den vilseledande forskningen. Forskare borde rikta mindre uppmärksamhet mot kvantitativ

forskning och istället se till den kvalitativa för att få syn på pedagogernas grundtankar kring undervisning. Vi menar att de individer som tolkar och sammanställer forskningsresultat är kvar i ett gammalt synsätt som innebär att om man ger alla individer samma förutsättningar ska resultatet också spegla detta. Så är självklart inte fallet eftersom det i slutändan är upp till varje individ att utnyttja givna förutsättningar när chansen ges (Lindensjö & Lundgren 2002:123). Detta visar att man inte endast kan se till resultat i form av till exempel nationella prov då eleven kan ha valt att inte utnyttja de möjligheter den givits för att nå målen. Resultaten i forskningen visar inte heller på de förutsättningar som pedagoger ges för att kunna uppnå uppdraget och inte heller hur de uppfattar det. Vi anser att för att uppdraget ska bli möjligt att uppnå krävs vissa ändringar i formuleringsarenan och ett annat fokus hos forskare. När forskning visat på att uppdraget inte uppfylls i dagsläget menar vi att det nu är mer intressant att fundera på varför det inte uppfylls och vad som krävs för att det ska kunna uppfyllas. Tillsammans med en bättre kommunikation mellan formulerings- och realiseringsarenan anser vi att man har kommit en bra bit på den vägen.

Avslutningsvis kan flera saker konstateras angående den likvärdiga utbildningen i den svenska skolan utifrån de erfarenheter vi gjort inom detta examensarbete. Styrdokumenten har sina klara skrivningar i denna sak. Nu verksamma pedagoger samt blivande sådana tror på begreppet även om de inser utmaningarna i att nå målet. De tillfrågade pedagogerna anser trots utmaningar att styrdokumentens målsättning måste finnas där som ledstjärna för läraruppdraget. Trots alla dilemman som finns ute i verkligheten, och som gör denna många gånger mycket tuff, är visionen om en likvärdig skola ett mål som aldrig får utebli i ett demokratiskt välfärdssamhälle som det svenska.

För individen gäller det att få utvecklas utifrån sina behov. Det bör vara varje individs mänskliga rättighet att få samma chans och möjligheter, att utvecklas utifrån sina förutsättningar så nära den egna kapaciteten som möjligt. En likvärdig utbildning är svår att skapa, enligt våra resultat från detta arbete, men samtidigt en vision som de vi mött och talat med verkligen vill arbeta för. Diskussion om innebörd och implementering av likvärdighetsbegreppet i den svenska skolan bör mot vad som redovisats ovan hållas så levande som möjligt nu och i framtiden.

6.2 Vidare forskning

Intressant att undersöka vidare hade varit att jämföra huruvida en likvärdig undervisning i högre respektive lägre åldrar skiljer sig åt, eftersom vi tror att det i högre åldrar många gånger är mer ett individperspektiv än ett grupperspektiv. Alternativt kan man jämföra likvärdigheten i de olika ämnena för att undersöka om det är någon skillnad mellan till exempel de praktiska och de teoretiska ämnena.

Slutligen hade vi velat genomföra en mer omfattande undersökning av resultatet i denna studie med till exempel observationer av pedagoger. Då hade vi i större grad kunnat uppmärksamma om pedagogerna arbetar på det sätt som de säger sig göra. Detta för att kunna se på mer generella resultat mellan pedagogers attityder gentemot yrkesuppdraget, än vad vi kan ange i denna.

*

Detta arbete har varit intressant och givande för oss som blivande pedagoger. Studien har givit oss en djupare insikt om likvärdighetens betydande roll och komplexitet i undervisningen och därför menar vi är av högsta relevans inom utbildningsvetenskapen.

Vi har ännu mer insett vikten av att individanpassa undervisningen och få med alla elever på kunskapsståget trots bristande resurser för att egentligen kunna uppnå det. Kunskaperna vi fått i och med detta arbete kommer vi ha med oss in i vår framtida yrkesroll.

Referenser

Opublicerade källor

Samtalsintervjuer av lärare. (111121-111125). Ljudfiler och transkriberingsmaterial. Förvaras hos Sanna Persson och Sara Wikström.

Fokusgrupp med lärarstudenter. (111123). Filminspelning och transkriberingsmaterial. Förvaras hos Camilla Lundgren.

Publicerade källor

Litteratur

Aili, C. & Hjort, K. (2010). Prioriteringskompetens. I G. Brante & K. Hjort (red.) *Dilemman i skolan*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad.

Andersson, S. (2010). Skolan av idag. I G. Brante & K. Hjort (red.) *Dilemman i skolan*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad.

Berg, G. (2003). *Att förstå skolan: En teori om skolan som institution och skolor som organisationer*. Lund: Studentlitteratur.

Brunström, H., & Gustavsson, I-B. (2007). *En skola för alla – verklighet eller utopi?* Examensarbete. Luleå: Luleå tekniska universitet.

Darling-Hammond, L. (2007). Journal Article: Race, inequality and educational accountability: *the irony of "No Child Left Behind"*. Volym 10. Nr 3. s. 245-260.

Dewey, J. (2004). *Individ, skola och samhälle: utbildningsfilosofiska texter*. (4., [utök.] utg.) Stockholm: Natur och kultur.

Eklöf, A. (2010). Lite mer flum och oordning tack!. I G. Brante & K. Hjort (red.) *Dilemman i skolan*. Kristianstad: Högskolan Kristianstad.

Esaiasson, P. (2007). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. (3., [rev.] uppl.) Stockholm: Norstedts juridik.

Fritzén, L. (2003). *Utbildning & Demokrati: Ämneskunnande och demokratisk kompetens – en integrerad helhet?*. Volym 12. Nr 3. s. 67-88

Imsen, G. (2006). *Elevens värld: introduktion till pedagogisk psykologi*. (4., rev. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Lindensjö, B. (2002). *Utbildning och demokrati: tidskrift för didaktik och utbildningspolitik*. Uppsala: Pedagogiska institutionen, Uppsala universitet.

Lindensjö, B. & Lundgren, U.P. (2002). *Utbildningsreformer och politisk styrning*. Stockholm: HLS förl..

Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2010). *Rustad att möta framtiden? [Elektronisk resurs] : PISA 2009 om 15 åringars läsförståelse och kunskaper i matematik och naturvetenskap*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2009). *Vad påverkar resultaten i svensk grundskola [Elektronisk resurs] : kunskapsöversikt om betydelsen av olika faktorer*. Stockholm: Skolverket.

Vinterek, M. (2006). *Individualisering i ett skolsammanhang [Elektronisk resurs]*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.

Zackari, G. & Modigh, F. (2000). *Värdegrundsboken: om samtal för demokrati i skolan*. Stockholm: Värdegrundsprojektet, Utbildningsdep., Regeringskansliet.

Elektroniska källor

http://www.skolverket.se/statistik_och_analys/internationella_studier/2.4568, (111111).

Dagstidningar

Sirén, E-L. (111129). Rensa bland lärarnas arbetsuppgifter. *Bohusläningen*, s. 3.

Jedvik, H. (111201). Svenska skolan i "fritt fall". *Göteborgs-Posten*, s. 74-75.

Granestränd, L. (111129). Skolan misslyckas med utrikesfödda elever. *Dagens Nyheter*, s. 8-9.

Bilaga 1

Underlag för samtalsintervjuer

Lgr11: Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform och inom fritidshemmet ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas. Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla.

Läraren ska:

- *Ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande*
-

1. Hur tolkar ni ovanstående skrivning?
 - Vad innebär denna för er?
 - Är det något som diskuteras i arbetslaget?
2. Vilka möjligheter och/eller hinder innebär den?
3. På vilket sätt behöver man arbeta/verka för att uppnå uppdraget i enlighet med ovan?
 - På vilket sätt arbetar ni generellt för att uppnå uppdraget?
 - Kan ni ge något konkret exempel på hur ni arbetar för att uppnå detta?
4. Den likvärdiga skolan – utopisk tanke eller konkret verklighet?
 - På vilket sätt?
 - Hur ser ni på denna frågeställning?

Bilaga 2

Underlag för fokusgrupp

Lgr11: Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform och inom fritidshemmet ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas. Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla.

Läraren ska:

- *Ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande*
-

- Hur tänker ni kring detta?
- På vilket sätt behöver man arbeta för att uppnå detta i skolan?
 - Kan ni ge något exempel på hur man kan arbeta för att uppnå detta utifrån egna erfarenheter?
 - vilka möjligheter öppnar det för
 - vilka utmaningar innebär det
- Anser ni att detta är en utopisk tanke eller konkret verklighet?
 - På vilket sätt?
 - Hur känner ni inför detta?
- En skola för alla?